

Even uw aandacht...

Deze 'smaakmaker' laat u toe kennis te maken met dit werk.

Dit tekstfragment mag niet gebruikt worden voor opvoering. Het mag niet worden gedownload, afgedrukt of verder verspreid.

Indien deze smaakmaker u bevalt, raden we u aan het volledige toneelstuk te ontlenen en te lezen voor u tot de aankoop van boekjes voor opvoering beslist.

Veel leesplezier!

DE MEEUW
(Tsjaika)

komedie in vier bedrijven

door

Anton Tsjechov

Vertaling : Ton Lutz & Chiem van Houweninge

Toneelfonds J. Janssens – Antwerpen
2010
Nr.2541

OPVOERINGSRECHT

Het opvoeringsrecht wordt verkregen na aankoop van tenminste VEERTIEN tekstboekjes bij de uitgever en na betaling van de verschuldigde auteursrechten aan:

Toneelfonds J. Janssens bvba
Te Boelaerlei 107
2140 Borgerhout Antwerpen

Bij aankoop van het verplicht aantal boekjes krijgt men van de uitgever een formulier "aanvraag tot opvoering". Op dit formulier moet men plaats en datum(s) van opvoering invullen; het moet minstens vier weken voor de opvoering(en) naar Toneelfonds J. Janssens bvba worden gestuurd. Enkele dagen voor de opvoeringen ontvangt u dan van hen de factuur voor te betalen auteurs- en/of vertaalrechten

Men is volgens de Auteurswet strafbaar als men gebruik maakt van gekregen, gehuurde, geleende of gekopieerde boekjes.

Wanneer men niet voldoet aan de hier opgesomde voorwaarden, worden de geldende auteursrechten met 100% verhoogd.

Voor Nederland wende men zich tot:

I.B.V.A "Holland"
Postbus 363
1800 AJ Alkmaar.

TARIEFCODE A1

© Toneelfonds J. Janssens / Ton Lutz & Chiem van Houweninge

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

DE PERSONEN

IRINA NIKOLAJEWNA ARKADINA	actrice
KONSTANTIN GAWRILOWITSJ	
TREPLJOW	haar zoon
PJOTR NIKOLAJEWITSJ SORIN	haar broer
NINA MICHAILOWNA	
ZARETSJNAJA	jong meisje, dochter van een landeigenaar
ILJA AFANASJEWITSJ SJAMRAJEW	ex-luitenant, Sorin's rentmeester
POLINA ANDREJEWNA	zijn vrouw
MASJA	zijn dochter
BORIS ALEKSEJEWITSJ TRIGORIN	schrijver
JEWGENI SERGEJEWITSJ DORN	dokter
SEMJON SEMJONOWITSJ	
MEDWEDJENKO	onderwijzer
JAKOW	knecht
KOK	
DIENSTMEISJE	

EERSTE BEDRIJF

(Een stuk park op het landgoed van Sorin. Een brede laan loopt recht van de toeschouwers af, diep het park in, naar een meer. De laan wordt afgesneden door een toneeltje, dat haastig voor een dilettanten-opvoering in elkaar getimmerd is, zodat het meer helemaal niet te zien is. Links en rechts van het toneeltje struikgewas. Een paar stoelen, een kleine tafel. Zojuist is de zon onder gegaan. Op het toneeltje, achter het dichte voordoek, bevinden zich Jakow en andere werklieden. Men hoort gehoest en gehamer. Masja en Medwedjenko komen van links op. Terug van een wandeling)

MEDWEDJENKO Waarom loopt u altijd in 't zwart?

MASJA Ik ben in de rouw om mijn leven. Ik ben ongelukkig.

MEDWEDJENKO Waarom! *(in gedachten)* Ik begrijp het niet... U bent gezond, uw vader is weliswaar niet rijk, maar hij kan 'r behoorlijk van komen. Ik heb een veel zwaarder leven dan u. Ik verdien alles bij elkaar drieëntwintig roebel in de maand, ja, en dan moet daar nog iets vanaf voor mijn pensioen, maar toch ben ik niet in de rouw.

(Ze gaan zitten)

MASJA Het gaat niet om geld. Ook een arme sloeber kan gelukkig zijn.

MEDWEDJENKO In theorie, ja — maar in de praktijk gaat het zo: ik, mijn moeder, twee zusters en een broertje én een salaris van niet meer dan drieëntwintig roebel. Er moet toch gegeten en gedronken worden? Er moet toch thee en suiker zijn? Er moet toch tabak zijn? We kunnen maar net het hoofd boven water houden

MASJA *(kijkt om naar het toneeltje)* Zo meteen begint de voorstelling.

MEDWEDJENKO Ja. Zaretsjnaja gaat spelen, en het stuk is geschreven door Konstantin Gawrilowitsj. Zij zijn verliefd op elkaar en vandaag zullen hun zielen in één smelten, zij gaan samen proberen één kunstwerk tot

stand te brengen. Maar mijn ziel en de uwe raken elkaar nergens. Ik houd van u, ik kan niet thuis blijven zitten, omdat ik zo naar u verlang, iedere dag loop ik zes werst héén en zes terug en ik ontmoet alleen maar onverschilligheid bij u. Dat is begrijpelijk. Ik heb geen middelen van bestaan, ik heb een grote familie... Wie wil er nu gaan trouwen met een man die zelf niets te eten heeft.

MASJA Onzin. (*snuijft tabak*) Uw liefde ontroert me, maar ik kan haar niet beantwoorden, dat is alles. (*steekt hem de tabaksdoos toe*) Hier.

MEDWEDJENKO Wil ik niet.

(*Pauze*)

MASJA Het is benauwd, het gaat vannacht vast onwennen. U filosofeert altijd, of u praat over geld. Volgens u bestaat er geen groter ongeluk dan armoede, maar volgens mij is het duizendmaal beter om in lompen te lopen en te bedelen, dan... Enfin, u kunt dat toch niet begrijpen...

(*Van rechts komen Sorin en Trepljow op*)

SORIN (*leunt op een stok*) Voor mij, beste jongen, is het buitenleven op de één of andere manier niet 'je dàt' en het is duidelijk, dat het dat nooit zal worden ook. Gisteren ben ik om tien uur naar bed gegaan en vanmorgen werd ik om negen uur wakker met 'n gevoel alsof, door 't lange slapen, mijn hersens aan mijn schedel zaten vastgeplakt en zo. (*lacht*) En na 't middageten ben ik per ongeluk weer ingedut en nu ben ik uitgeteld, helemaal, dit is een nachtmerrie, uiteindelijk gesproken...

TREPLJOW 't Is waar, jij moet in de stad zitten. (*heeft Masja en Med gezien*) Mensen, als het begint, worden jullie geroepen, maar nu mogen jullie hier niet zijn. Ga weg, alsjeblieft.

SORIN (*tot Masja*) Marja Iljinitjsina, wees zo goed uw vader te vragen, de hond niet aan de ketting te leggen, anders blijft-ie maar janken. Mijn zuster heeft weer de hele nacht niet geslapen.

MASJA Praat u zelf met mijn vader, ik doe 't niet. Bespaar me dat, alstublieft. (*tot Med*) Kom mee!

MEDWEDJENKO (*tot Trepljow*) Dus u laat ons waarschuwen, wanneer 't begint.

(*Beiden gaan af*)

SORIN Dat wil dus zeggen dat die hond weer de hele nacht zal liggen janken. Mooie geschiedenis: nooit heb ik op het platteland kunnen leven, zoals ik wou. Je neemt doorgaans zo'n achtentwintig dagen vakantie, je komt hier om je te ontspannen en zo, maar dan komen ze je zó aan je kop zeuren met allerlei onzin, dat je meteen de eerste dag al weer weg wilt. (*lacht*) Altijd ging ik met plezier hier vandaan... Maar ja, ik ben gepensioneerd en ik kan nergens anders naar toe, uiteindelijk gesproken. Of je wilt of niet, leven zàl je.

JAKOW (*tot Trepljow*) We gaan een bad nemen, Konstantin Gawrilowitsj.

TREPLJOW Goed, alleen, over tien minuten moeten jullie weer op je plaats zijn. (*kijkt op zijn horloge*) Het begint zó.

JAKOW Begrepen, meneer. (*gaat weg*)

TREPLJOW (*laat zijn blik over het toneeltje glijden*) Dat noem ik nou een theater! 'n Voordoek, dan eerste coulissen, tweede en verder een lege ruimte. Geen décor. Je kijkt zó op het meer en de horizon. We halen het doek op om half negen precies, als de maan opkomt.

SORIN Schitterend!

TREPLJOW Als Zaretsjnaja te laat komt, dan gaat natuurlijk het hele effect verloren. Ze had er al moeten eijn. Haar vader en haar stiefmoeder bewaken haar zó, dat 't voor haar net zo moeilijk is uit huis weg te komen, als uit een gevangenis. (*trekt de das van zijn oom recht*) Je haar zit in de war en je baard is één klit. Je zou es naar de kapper moeten gaan, als je 't mij vraagt...

SORIN (*kamt zijn baard*) De tragedie van mijn leven. Ik zag er in mijn jeugd al uit, alsof ik aan de drank was en zo... Nooit hebben ze van me gehouden, de vrouwen. (*gaat zitten*) Waarom is mijn zuster uit haar humeur?

TREPLJOW Waarom? Ze verveelt zich. (*gaat naast hem zitten*) Ze is jaloers. Ze is bij voorbaat al tegen mij, tegen

de voorstelling, tegen mijn stuk, omdat niet zij speelt, maar Zaretsjnaja. Ze kent mijn stuk niet, maar ze vindt het nu al afschuwelijk.

SORIN (*lacht*) Dat verbeeld je je, echt waar!

TREPLJOW 't Is haar nu al een doorn in 't oog dat, hier op dit kleine toneeltje, Zaretsjnaja succes zal hebben en niet zij. (*kijkt op zijn horloge*) Een psychologisch curiosum, mijn moeder. Ontegenzeglijk een groot talent. Ze is intelligent, ze kan om een boekje in tranen uitbarsten, dreunt je het hele oeuvre van Nekrassow uit het hoofd op, zieken verpleegt ze als een engel, maar probeer es, in haar bijzijn Eleonora Duse te prijzen. Oho! Je mag alleen háár bewieroken, je mag alleen over háár schrijven, haar bejubelen, in vervoering raken van haar buitengewone spel in 'LA DAME AUX CAMELIAS' of in 'DE ROOK VAN HET LEVEN', maar omdat hier op het platteland deze bedwelmende roes ontbreekt, verveelt ze zich, is ze geïrriteerd, en zijn wij allemaal haar vijanden, is het allemaal onze schuld. Bovendien is ze bijgelovig, ze is bang voor drie brandende kaarsen en het getal dertien. Ze is gierig. Op de bank in Odessa heeft ze 70.000 roebel staan, dat weet ik heel zeker. Maar vraag je haar iets te leen, dan begint ze meteen te huilen.

SORIN Je verbeeldt je maar dat je moeder je stuk afschuwelijk vindt. En je windt je nu al op en zo. Rustig nou maar, je moeder aanbidt je.

TREPLJOW (*trekt bloemblaadjes uit een bloem*) Ze houdt van me, ze houdt niet van me, ze houdt van me, ze houdt niet van me. Ze houdt van me, ze houdt niet van me... (*lacht*) Zie je wel, mijn moeder houdt niet van me. Waarom zou ze ook? Zij wil leven, liefhebben, fleurige bloesjes dragen en ik ben al vijftwintig, ik herinner haar d'r voortdurend aan, dat ze al niet zo jong meer is. Als ik er niet bij ben, is ze pas tweeëndertig, maar met mij d'r bij is ze achtenveertig, en daarom haat ze me. Ze weet bovendien, dat ik het theater niet erken. Zij houdt van het theater, zij denkt, dat ze de mensheid dient, de heilige kunst, maar voor mij is het theater van tegenwoordig 'n routi-

ne, 't staat bol van de vooroordelen, wanneer het doek opgaat en wanneer in een kunstmatig avondlicht, in een kamer met drie wanden deze grote talenten, deze priesters van de heilige kunst mij laten zien, hoe mensen eten, drinken, liefhebben, rondlopen, hun vesten dragen; hoe zij uit hun banale 'praatjes en plaatjes' nog een moraal proberen los te peuteren, een petieterige moraal, gemakkelijk te begrijpen, nuttig voor huishoudelijk gebruik; wanneer ze me in duizend variaties, altijd weer hetzelfde voorschotelen, altijd hetzelfde, altijd hetzelfde, dan ren ik weg, dan ren ik weg, zoals De Maupassant wegrende van de Eiffeltoren, die zijn hersens verpletterde door z'n banaliteit.

SORIN We kunnen niet zonder het toneel.

TREPLJOW We hebben nieuwe vormen nodig. Nieuwe vormen hebben we nodig en wanneer die d'r niet zijn, dan maar liever helemaal niets. *(kijkt op zijn horloge)* Ik hou van mijn moeder. Ik hou heel veel van haar, maar ze leidt een stompzinnig leven, eeuwig trekt ze op met die Belletrist, haar naam kom je voortdurend tegen in de kranten en daar word ik zo moe van. Soms komt het egoïsme van de gewone sterveling bij me boven en dan vind ik het jammer, dat mijn moeder een beroemde actrice is, en ik geloof, dat als zij een gewone vrouw was, ik gelukkiger zou zijn. Oom, bestaat er een wanhopiger en stompzinniger situatie dan deze: vaak heeft ze alleen maar beroemdheden te gast, toneelspelers en schrijvers, en in dat gezelschap ben ik een nul. Ik word alleen maar geduld, omdat ik haar zoon ben. Wie ben ik? Wat ben ik? In m'n derde jaar ben ik weggegaan van de universiteit, door 'omstandigheden buiten de verantwoordelijkheid van de redactie' zoals men dat noemt. Geen enkel talent, geen cent op zak, en volgens mijn paspoort ben ik een doodgewone burger uit Kiev. Want mijn vader was een doodgewone burger uit Kiev, hoewel ook hij een beroemd acteur was. Goed, en als dan al die artiesten en schrijvers in haar salon zo nodig waren om af en toe aandacht aan mij te schenken, dan had ik het gevoel alsof ze

met hun blikken mijn onbenulligheid wilden meten. Ik raadde hun gedachten en leed onder die vernedering...

SORIN Apropos, vertel es wat is dat eigenlijk voor een kerel, die Belletrist? Je begrijpt hem niet. Altijd houdt-ie zijn mond.

TREPLJOW 'n Intelligente vent, eenvoudig, een beetje melancholiek, weet je. Heel aardig. Hij is nog lang geen veertig, maar hij is al beroemd, met een buikje... Wat zijn 'geschrijf' betreft, ja... wat zal ik je zeggen? Aardig, heeft talent... maar... na Tolstoi of Zola heb je geen trek meer in Trigorin.

SORIN Ik, beste jongen, ik hou van literatoren. Vroeger heb ik twee dingen verschrikkelijk graag gewild: ik wilde trouwen en ik wilde literator worden. Maar het één, noch het ander is me gelukt. Ja, zelfs een kleine literator zijn lijkt mij aardig, uiteindelijk gesproken...

TREPLJOW (*luistert*) Ik hoor voetstappen. (*omhelst zijn oom*) Ik kan niet zonder haar leven... Alleen al de klank van haar voetstap is mooi... Ik ben waanzinnig gelukkig! (*gaat snel Nina Zaretsjnaja tegemoet, die er aan komt*) Verrukkelijk schepsel... mijn droom...

NINA (*opgewonden*) Ik ben niet te laat... Natuurlijk, ik ben niet te laat...

TREPLJOW (*kust haar handen*) Nee, nee, nee.

NINA De hele dag ben ik onrustig geweest, ik was zó bang! Ik was bang, dat mijn vader me niet wou laten gaan... Maar hij is net weggereden met mijn stiefmoeder. Die rode hemel, de maan kan zo opkomen, ik heb de paarden opgejut en opgejut... (*lacht*) Maar ik ben blij. (*schudt stevig de hand van Sorin*)

SORIN Je oogjes, ze zien eruit, of je gehuild hebt. Hé, hé! Dat is niet goed...

NINA Dat is zo... kijk nou 's, ik ben helemaal buiten adem... Over een half uur moet ik weer weg. We moeten opschieten! 't Kan niet, 't kan niet, om Gods Wil probeer me niet hier te houden. Vader weet niet dat ik hier ben.

TREPLJOW Inderdaad, het is tijd om te beginnen. We moeten ze gaan roepen.

SORIN Dat zal ik wel even doen en zo. Op staande voet! (*gaat rechts af en zingt: 'Nach Frankreich zogen zwei Grenadiere'*) (*hij kijkt om*) Op een keer begon ik ook zo te zingen en een collega-procureur zegt tegen me: 'U heeft een machtige stem, Excellentie'. Toen dacht-ie even na en voegde eraan toe: 'Maar wel een weerzinwekkende'. (*lacht en gaat af*)

NINA Mijn vader en zijn vrouw willen niet dat ik hier kom. Ze zeggen, dat het hier 'Bohémien' toegaat... ze zijn bang dat ik actrice zal worden. Maar ik word hier naartoe getrokken, naar het meer, als een meeuw... Mijn hart is boordevol van jullie. (*kijkt rond*)

TREPLJOW We zijn alleen.

NINA Ik geloof, dat er iemand... daar...

TREPLJOW Niemand.

(*Ze kussen*)

NINA Wat is dat voor een boom?

TREPLJOW Een olm.

NINA Waarom is-ie zo donker?

TREPLJOW Het is al avond, dan worden alle dingen donker. Ga niet zo vroeg weg. Ik smeeek het je...

NINA 't Kan niet.

TREPLJOW En als ik naar jou toe kom, Nina? Ik zou de hele nacht in de tuin blijven staan en naar je raam kijken.

NINA Het kan niet. De nachtwaker zou je zien. Trésor is nog niet aan je gewend en zou gaan blaffen.

TREPLJOW Ik hou van je.

NINA Sssht!...

TREPLJOW (*heeft voetstappen gehoord*) Wie daar? Jij, Jakow?

JAKOW (*achter het toneel*) Zeker, meneer.

TREPLJOW Allemaal op je plaats dan. Het is tijd. Komt de maan op?

JAKOW Zeker, meneer.

TREPLJOW Is er spiritus? Is er zwavel? Als de rode ogen verschijnen moet het naar zwavel ruiken. (*tot Nina*) Ga nu, alles staat klaar daar. Ben je zenuwachtig?

NINA Ja, heel erg. Je moeder... dat geeft niet, voor haar ben ik niet bang, maar Trigorin is bij jullie... om voor hem te spelen ben ik bang, ik geneer me... Een beroemd schrijver... Is hij jong?

TREPLJOW Ja.

NINA Prachtige verhalen heeft-ie geschreven.

TREPLJOW (*koud*) Ik weet 't niet — ik heb ze niet gelezen.

NINA Je stuk is moeilijk te spelen. 't Zijn geen levende mensen!

TREPLJOW Levende mensen! Je moet het leven niet laten zien, zoals het is en niet zoals het zou moeten zijn, maar zoals het voorkomt in een droom.

NINA In je stuk zit zo weinig actie, één lange voordracht. En in een stuk moet volgens mij absolute liefde voorkomen.

(*Beiden gaan achter het toneel. Polina Andrejewna en Dorn komen op*)

POLINA Het wordt vochtig. Gaat u terug, trek overschoenen aan.

DORN Ik heb het warm.

POLINA U past niet op uzelf. U bent zo koppig. U bent dokter en u weet heel goed, dat deze vochtige lucht slecht voor u is, maar u wilt, dat ik lijd, u heeft gisteren met opzet de hele avond op het terras gezeten...

DORN (*begint te zingen*) 'Zeg niet dat de jeugd verloren is gegaan...'

POLINA U was zo verdiept in het gesprek met Irina Nikolajewna... U heeft de kou niet eens gemerkt. Geef toe, zij bevalt u.

DORN Ik ben vijfenvijftig.

POLINA Ach wat: Voor een man is dat niet oud. U ziet er nog heel goed uit en u valt bij de vrouwen nog altijd in de smaak.

DORN Nou, wat wilt u dan?

POLINA Voor een actrice gaan jullie allemaal door de knieën. Allemaal.

DORN (*zingt*) 'En wederom ga ik voor jou door de

knieën...’ Als men het gezelschap van artiesten op prijs stelt, en zich tegenover hen anders gedraagt dan tegenover — bijvoorbeeld — kooplui, dan is dat heel natuurlijk! Dat is idealisme.

POLINA De vrouwen werden altijd verliefd op u en vlogen u om de hals. Is dat ook idealisme?

DORN (*haalt zijn schouders op*) Waarom niet? Met vrouwen heb ik altijd uitstekend op kunnen schieten. Zij hielden in de eerste plaats van de toegewijde arts in mij. Tien, vijftien jaar geleden, weet u nog, was ik de enige behoorlijke verloskundige in het hele gouvernement. Bovendien was ik altijd een man van eer.

POLINA (*pakt zijn hand*) Lieve schat.

DORN Stil! Daar komen ze.

(*Arkadina komt op aan de arm van Sorin, Trigorin, Sjamrajew, Medwedjenko en Masja volgen*)

SJAMRAJEW In het jaar 1873, op de jaarmarkt van Poltava heeft ze prachtig gespeeld, gewoonweg verrukkelijk! Schitterend heeft ze gespeeld! Weet u misschien ook waar de komiek Tsjadin, Pawel Semjonitsj nu is? Als Raspljoewo was hij niet te evenaren, beter dan Sadowski, ik zweer het u, zeer vereerde mevrouw. Waar is hij nu?

ARKADINA U vraagt mij voortdurend naar wezens uit het stenen tijdperk. Hoe moet ik dat weten? (*gaat zitten*)

SJAMRAJEW (*zucht*) Pasjka Tsjadin! Zoals hij vind je ze tegenwoordig niet meer. Het toneel is hard achteruit gegaan, Irina Nikolajewna! Vroeger stonden er machtige eiken, maar tegenwoordig zie je alleen nog maar stronken.

DORN Van die talenten die schitteren zijn er weinig meer tegenwoordig, dat is waar. Maar het niveau van de doorsnee acteur ligt hoger.

SJAMRAJEW Dat kan ik niet met u eens zijn. Overigens is dat een kwestie van smaak. ‘De gustibus aut bene, aut nihil’.

(*Trepljow komt tevoorschijn*)

ARKADINA (*tot haar zoon*) Lieve zoon van me, wanneer wordt er begonnen?

TREPLJOW Over één minuut, nog even geduld alstublieft!

ARKADINA (*citeert uit Hamlet*) Mijn zoon! Je richt mijn ogen op mijn diepste wezen. Ik zie daar zwarte ingevreten plekken, die nooit hun kleur verliezen zullen.

TREPLJOW (*uit Hamlet*) Ja, het leven in het vunze zweet van een broeierig bed, schaamte, waar is uw blos? (*Achter het doek klinkt een hoorn*)

TREPLJOW Dames en heren... Het begint! Mag ik even uw aandacht?

(*Pauze*)

Ik begin. (*klopt met een stok op de vloer en spreekt luid*) Oh u, eerbiedwaardige oude schaduwen, u, die in dit nachtelijk uur over het meer zweeft, wiegt ons in slaap en laat ons in een droom beleven, wat er over 200.000 jaar zal gebeuren...

SJAMRAJEW Over 200.000 jaar zal er niets meer gebeuren.

TREPLJOW Mogen zij ons dit niets dan tonen.

ARKADINA Dat mag! We slapen.

(*Het doek gaat open. Men kijkt uit op een meer. De maan boven de horizon weerspiegelt zich in het water. Op een grote bank zit Nina Zaretsjnaja, geheel in het wit gekleed*)

NINA Mensen, leeuwen, adelaars en patrijzen, gehoornde herten, ganzen, spinnen, stomme vissen, die in het water wonen, zeesterren en alles dat niet met het oog kan worden waargenomen, in één woord alles wat leeft, alles wat leeft, alles wat leeft, heeft zijn kommervolle kringloop beëindigd... is uitgedoofd, weggekijnd, uitgestorven... reeds duizenden eeuwen zijn voorbij, sedert deze aarde een levend wezen heeft gedragen en deze arme maan ontsteekt nu vergeefs haar lantaarn. De kraanvogels ontwaken niet meer schreeuwend in de weide en de meikevers zoemen niet meer in de lindehaag. Het is koud, koud, koud... Het is leeg, leeg, leeg. Afschuwelijk, afschuwelijk, afschuwelijk...

(*Pauze*)

De lichamen van de levende wezens zijn tot stof vergaan,

in water, in wolken en hun zielen zijn allen samengesmolten tot één, de universele ziel van de wereld, dat ben ik... ik... in mij huist de ziel van Alexander de Grote en van Caesar en van Shakespeare en van Napoleon en van de laagste bloedzuiger. In mij is het bewustzijn van de Mensheid samengevloeid met het instinct van de dieren. Ik herinner mij alles, alles, alles en ieder leven leeft opnieuw in mij.

(Dwaallichtjes lichten op)

ARKADINA *(zacht)* Dàt is decadent.

TREPLJOW *(smekend/verwijtend)* Mama!

NINA Ik ben alleen. Eéns in de honderd jaar open ik mijn mond om te spreken; mijn stem klinkt troosteloos in deze leegte, en niemand die mij hoort... en ook jullie, bleke vlammen horen mij niet... Voor het ochtendgloren werpt het rottend moeras jullie uit en dan dwalen jullie rond tot de zon opkomt, maar zonder gedachten, zonder wil, zonder een sprankje leven. Bang, dat er leven in jullie zou ontstaan, heeft de vader der eeuwige materie, de duivel, op elk moment in jullie, zoals in de stenen in het water, een wisseling van atomen tot stand gebracht en onafgebroken veranderen jullie. In het heelal blijft constant en onveranderlijk alléén de geest.

(pauze)

Als een gevangene, in een lege diepe bron geworpen, weet ik niet, waar ik ben en wat mij te wachten staat. Ik weet alleen, dat, in een hardnekkige, wrede, onbarmhartige strijd met de duivel, de oorsprong aller krachten der materie, mij de overwinning beschoren is, en dat daarna materie en geest zullen samensmelten tot één prachtig, harmonisch geheel, en dan breekt het rijk van het universele Willen aan. Maar dat zal pas geschieden, als stukje bij beetje in een lange, lange rij van duizenden jaren, de maan, de heldere Sirius en ook de aarde tot stof zullen zijn vergaan... Tot dan alléén maar verschrikking.

(Pauze. Tegen de achtergrond van het meer verschijnen twee rode punten)

Daar nadert hij, mijn machtige tegenstander, de duivel.

Ik zie zijn verschrikkelijke, vuurrode ogen...

ARKADINA Het ruikt naar zwavel. Is dat nodig?

TREPLJOW Ja.

ARKADINA (*lacht*) Ah, 't is een effect.

TREPLJOW Mama!

NINA Hij verveelt zich zonder de Mens.

POLINA (*tot Dorn*) U hebt uw hoed afgezet. Zet 'm weer op, anders vat u nog kou.

ARKADINA De dokter hier, heeft zijn hoed afgenomen voor de duivel, de vader der eeuwige materie.

TREPLJOW (*driftig, luid*) Het stuk is afgelopen! Genoeg! Doek!

ARKADINA Waarom maak je je nou boos?

TREPLJOW Genoeg! Doek! Het doek, vlug! (*Hij stampet met zijn voet*) Doek!

(*Het doek gaat dicht*)

Neem me niet kwalijk, ik had uit het oog verloren, dat stukken schrijven en toneelspelen slechts gegeven is aan enkele uitverkorenen. Ik heb het monopolie doorbroken. Voor mij... ik... (*wil iets zeggen, zwaait met zijn hand en gaat links af*)

ARKADINA Wat is er met hèm?

SORIN Irina, dat mag je niet doen, moedertje... zo mag je niet omspringen met het zelfrespect van een jonge man.

ARKADINA Maar wat heb ik dan tegen 'm gezegd?

SORIN Je hebt hem beledigd.

ARKADINA Hij heeft ons zélf van te voren gewaar-schuid, dat het een grapje zou zijn en ik heb zijn stuk dus ook als een grapje opgevat.

SORIN Maar tòch...

ARKADINA Nu blijkt, dat hij een geweldig meesterwerk heeft geschreven. Zeg, alsjeblieft! Dus hij heeft dit stuk en deze zwavelstank niet als gràpje bedoeld maar als een demonstratie... Hij heeft ons een lesje willen geven, hoe er geschreven en wat er gespeeld moet worden. Dat wordt zo zoetjes aan vervelend. Die voortdurende uitval-len naar mij, die speldeprikken, je kan zeggen wat je wilt,